

Historische Vereniging Avereest

25^e jaargang 2008

Inleiding	1
Peter W. van Buuren	
Van de bestuurstafel	2
Bestuur, met o.a. een <i>Im memoriam</i> voor Ria Rijnhart-Froeling	
Band Nederland-Indië	4
Bertha Huisman-Meinders, <i>over de jongens in Indië en het thuisfront</i>	
Gerard Ballast	14
Wil Wytzes-Bakker, <i>een Dedemsvaartse familie in de Noordoostpolder</i>	
Van de redactie	20
Redactie, <i>de deelname aan de Dedemsvaria-braderie en Open Monumentendag</i>	
Foto middenpagina	24
<i>De personeelsleden van de puddingfabriek WENA</i>	
De gashouder in de familie	24
Marry Brand-Doosje, <i>gesprek met Koop Meesters over de gashouder en de familie Uri</i>	
Een eeuw geleden	30
Gerrit Slot en Janny Slot-Kelder, <i>uit de krant van honderd jaar geleden</i>	
Harm	33
Bertus Drent, <i>uit "Harm, boer'nlev'n an de Riest / boer van 't Hoogelaand"</i>	
Uit mijn historisch archief	37
Peter Makaske, <i>een compilatie uit "Nieuws- en Advertentieblad voor Dedemsvaart enz."</i>	
Dedemsvaart en Van der Graaf	42
W. van Haeringen, <i>artikel uit de transportwereld</i>	
Boeken te koop bij de HVA	44
<i>Een overzicht van de boeken, welke nog te koop zijn in de oudheidkamer</i>	
Omslag 2008	
De amateur-schilder Crispijn, geboren in 1827 te Delft, maakte dit schilderij, dat een beeld geeft van de bedrijvigheid nabij de Wisseling, omstreeks 1900. In het midden van het schilderij zien we het in 1878 gebouwde postkantoor met daarvoor de in juli 1859 geplaatste gedenknaald. (50-jarig bestaan van het kanaal). Over het kanaal zien we, het al lang verdwenen, marktvoonder.	

INLEIDING

"Mij nu schijnt altijd de dood van hen, die iets onsterfelijks op touw zetten, bitter toe en veel te vroeg", zei Plinius Minor, levend van 62 tot 114 n. Chr. eens. Hij was de adoptief zoon van Plinius de oudere. Hij was geboren in Comum aan het tegenwoordige Comomeer. Hij was één van de aanzienlijkste mannen van zijn tijd. Als schrijver is hij vooral bekend door de door hem zelf uitgegeven verzameling brieven en boeken. In één van deze brieven beschrijft hij de uitbarsting van de Vesuvius. De onzekerheid, hoe lang van ons ieder ons leven zal zijn, wordt door niemand duidelijker beschreven dan door Plinius. In deze bijdrage van de HVA treft u een in memoriam aan over het leven van Ria Rijnhart-Froeling. Haar dood heeft mij persoonlijk geraakt tot op het bot. Haar tomeloze inzet, haar durf en haar lef hebben de HVA mede gestalte gegeven. Vanaf 1984 mocht ik met haar samenwerken. Hartelijk dank Ria.

Als bijna vanzelfsprekend put Peter Makaske uit zijn schier onuitputtelijk persoonlijk archief. De heer W. van Haeringen legt in dit nummer de verbondenheid van het transportbedrijf Van der Graaf met Dedemsvaart uit. Uit de boeken van L. Jonker vertelt Bertus Drent over "nieu en olde drokte" in Harms boerenleven aan de Reest, terwijl Marry Brand-Doosje verder gaat met haar verhaal over het leven en werken van Koop Meesters. Dit keer gaat het over de betrokkenheid van de Meesters met de gashouder. Bij menigeen zal er veel herkenning zijn in het verhaal en bij het zien van de foto's van "onze jongens" in het voormalige Ned. Indië. Betha Huisman-Meinders weet er boeiend over te schrijven. De naam Ballast is onlosmakelijk verbonden met Dedemsvaart. Wil Wytzes-Bakker frist met haar verhaal vast en zeker de geheugens van velen weer op. Natuurlijk ontbreken de vaste onderwerpen, als: Van de bestuurstafel, Van de redactie en Een eeuw geleden ook deze keer niet.

Slotwoord

Ook voor columnschrijvers komt eenmaal de tijd om een plaatsje op te schikken, want al het menselijke is vergankelijk en kort van duur. Vanaf heden zal Joop Moes deze taak van mij overnemen. Ik wens u ook ditmaal veel leesplezier en bedankt voor de aandacht, die u steeds aan mijn bijdragen hebt willen besteden.

Waarvan akte,
Peter W. van Buuren.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Nieuwe leden

In de periode van 1 juni 2008 - september 2008 hebben we de volgende nieuwe leden mogen inschrijven:

B. Koerselman, Balkbrug	J.G. Drent, Den Andel
A. Siegers-Ymker, Dedemsvaart	H.A.M. Wierema, Zwolle
G. Ballast, Emmeloord	J.H. Drenth, Nieuwleusen
J.G. Arling, Dedemsvaart	A. Lameris, Balkbrug
P. Ballast, Dronten	H. Timmerman, Deventer
W.G. Verhoeven, Den Haag	H. ten Napel, Dedemsvaart
H.H.L. Kransen-Meinders, A'dam	J.R. van Ogtrop, Hattem
J.W. v.d. Belt, Dedemsvaart	J.P. Romkes, Dedemsvaart
H.J. Dopmeijer, Dedemsvaart	R. de Haan-Wesseling, Winschoten
G. v.d. Logt, Dedemsvaart	L. Gramberg, Ane
T.H. Bouman, Balkbrug	J. v.d. Beld, Dedemsvaart
A. v.d. Weide, Dedemsvaart	H. Massier, Ommen
Lunchroom Dedems, Dedemsvaart	J. Fernim, Balkbrug
H. van Faassen, Dedemsvaart	

Allen hartelijk welkom in onze vereniging.

Kiekjesdagen

Hoewel het nog even duurt voordat de maand december op de kalender staat, denken we al weer aan de "Kiekjesdagen".

Op **zondag 28 en maandag 29 december van 13.00 - 17.00 uur** kunt weer genieten van onze grote collectie groepsfoto's. In de oudheidkamer liggen mappen met groeps- en klassenfoto's (omstreeks 800 stuks), compleet met namenlijsten. In de turfschuur hebben we foto's verzameld van groepen, waarop veel mensen staan waarvan wij nog niet de namen kennen. U kunt ons helpen de onbekenden bekend te maken. Bij elke foto ligt een lijst, waarop u de naam of namen van de voor u bekende persoon (personen) kunt invullen. Heeft u nog foto's die voor onze vereniging interessant zijn? Neemt u ze mee op 28 of 29 december? Wij scannen ze en u krijgt uw eigen foto(s) terug. Graag tot ziens op 28 en/of 29 december. Wij zorgen natuurlijk weer voor een kopje koffie en een glaasje glühwein.

Ambulante Handel

Sinds de opening (in april jl.) hebben velen van u wellicht al kennis gemaakt met de expositie "Ambulante handel". Vaak was er een reactie van herkenning van winkels, maar ook van bezorgers en venters, etc.

Wij hopen dat u de werkgroep "Ambulante handel" wilt helpen aan nog meer gegevens over winkels, ondernemers, bezorgers enz. Deze gegevens worden verzameld in orders, die iedereen kan inzien. Wij denken zeker dat er meer gegevens bewaard gebleven zijn, dan er op dit moment in de oudheidkamer zijn. De werkgroep doet een dringend beroep op uw aller medewerking. Elke donderdagochtend van 09.00 - 12.00 uur is de werkgroep aanwezig in de oudheidkamer om foto's (die eventueel direct kunnen worden gescand), adressen, namen en/of documenten te verzamelen.

Juni 1958: Henk Rooth begint zijn loopbaan als melkboer.

Collectie Jan Rooth

IN MEMORIAM

Op zaterdag 30 augustus overleed nog onverwachts ons aller gewaardeerd bestuurslid Ria Rijnhart-Froeling. Haar gezondheid was het laatste halfjaar zorgelijk, doch haar overlijden kwam toch nog plotseling.

In het bijna 25 jarig bestaan van de HVA heeft Ria een belangrijke rol gespeeld. Zij was een vrouw van het eerste uur; begonnen als secretaris, heeft ze daarna vele taken vervuld. Ria beschrijven kun je het beste doen aan de hand van enkele van haar karaktereigenschappen: zorgzaam, eerlijk, dominant en open. Zorgzaam was ze naar de vrijwillig(st)ers toe. Voordat je alleen dienst kon doen, kreeg je van haar een gedegen opleiding. Ze kwam daarna altijd wel even kijken hoe het ging. Voor de vrijwillig(st)ers die van ver kwamen zorgde ze tussen de middag voor een kop soep of een ander lekker hapje.

Haar eerlijk en open zijn uitte zich in het feit dat ze heel nadrukkelijk haar mening kon geven. Zij was heel direct, maar altijd stond daarbij het belang van de vereniging voorop.

Ria voelde zich verantwoordelijk voor de werkzaamheden die gedaan moesten worden. Als er dingen verkeerd dreigden te gaan, was zij de stuwende kracht om het tot een goed einde te brengen.

Tijdens haar rondleidingen voor scholieren wist ze de lokale geschiedenis op voortreffelijke wijze over te brengen. Haar dominantie kwam haar hier goed van pas. De scholieren werden bewust gemaakt zuinig te zijn op de monumenten en trots te zijn op de geschiedenis ervan.

Als conservator heeft zij vele voorwerpen, die te maken hadden met de geschiedenis, bewaard voor het nageslacht. Een mooie collectie van historische objecten is het resultaat van haar tomeloze inzet.

Haar betrokken zijn bleek na een ernstig ongeluk van een aantal jaren geleden. Zij wilde tijdens haar herstel steeds op de hoogte gebracht worden van het wel en wee van de HVA. Waar een ander het wellicht wat rustiger aan had gedaan, ging Ria, zodra het enigszins kon, weer volop aan het werk.

Haar optimisme kwam naar voren toen bij haar kanker werd geconstateerd. Dit optimisme heeft haar ver gebracht. Zo maakte ze het voor haar omgeving makkelijker om over haar ziekte te praten. In de periode tussen de chemokuren, ging ze door met haar kostuumverzameling. Altijd bezig zijn, altijd weer nieuwe dingen oppakken! En dat voor iemand die altijd al een tekort aan tijd had! Nooit zeuren over haar kwalen en pijnen. "Gewoon doorgaan", was één van haar gevleugelde opmerkingen. Ria was een regelaar, gedreven en niets was haar te veel. Een vrouw met het hart op de goede plaats. Iemand die heel veel voor de vereniging heeft gedaan en die we zullen missen. De Historische Vereniging Avereest is haar veel dank verschuldigd.

Het bestuur

BAND NEDERLAND-INDIË

De plaatselijke afdeling van de Band Nederland-Indië had tot doel om de contacten te onderhouden vanuit het thuisfront met de jongens over zee. Dat waren de jongens die naar Indië waren gezonden, zowel vrijwilligers als dienstplichtigen. De eersten waren vrijwilligers, later waren het vooral dienstplichtigen, die naar Indië werden uitgezonden.

Nederland is vrij

Na de bevrijding van de Duitse bezetting in 1945 haalde Nederland opgelucht

Collectie Bertha Huisman-Meulders

Foto genomen in 1945 voor het huis van de familie Doedens, kort voor het vertrek van de vrijwilligers naar Indië. Bovenste rij v.l.n.r.: Klaas Kroezen, Albert Manuel, Rein Hoakma, Henk Plattel, Herman v.d. Mast, Jos Grootenhuis, Henk Brandenburg, Teun v.d. Graaf. Middelste rij: Burgemeester Ravesloot, Luitenant Hein Bergkamp, Tjeerd Bakker, Gerrit Tuit, Haje Huisman, Jan Danzeboer, Willem Huisman, Willy Garzeboer, Poppe Veldman, Roelof Hartman, Piet Heijmans, Jan Schipper, Willem Heerschap, Henk Godeke, Bart Kuijer, Jac. Huisman, Gerrit Deen, Harm Michel, kapitein Jan de Haan, dominee H. v.d. Wey. Onderste rij: Jan Bakker, Alje Bieringa, Adrie Sluimer, Jan van Os, Frits van Dijk, Joop Tibben, Henk van Os, Gerard Wessels, Wim Meulenan, Frans Haitjema.

adem. Indië was echter nog wel bezet door de Japanse overheersing. Alom was de gedachte: "Nu Indië nog". Men bedoelde, dat ook dit land eens bevrijd zou moeten worden van het Japanse juk.

Veel jongens meldden zich aan als vrijwilliger voor de bevrijding van Indië, ook in Avereest. Voor hun vertrek naar Indië werd een gezamenlijke foto gemaakt voor het kantoor van de maalterij aan de Moerheimstraat. In het huis woonde toen de directeur van de maalterij, de heer Doedens.

In juni 1945 kon men de volgende advertentie in de Dedemsvaartse Courant lezen:

"Personen die naar Indië vertrekken en zich voordien nog op de hoogte willen stellen van de Maleische taal, kunnen zich opgeven bij R. Otter, G 20, Staphorst".

Intussen was de oorlog ook in het verre oosten door de capitulatie van Japan ten einde gekomen. De Japanners moesten zich terugtrekken uit Ned.-Indië. Om de orde en rust te handhaven kwamen de geallieerden (Engelsen en

Nederlanders) naar Indië. De Engelsen trokken zich meer en meer terug, waardoor de Nederlanders voor handhaving van orde en rust verantwoordelijk waren.

Intussen werden er na het vertrek van de vrijwilligers ook dienstplichtigen naar Indië gezonden. Op zondagmorgen 8 september 1946 werd er in de Ned. Hervormde Kerk alhier een bidstond gehouden voor de militairen die in september van dat jaar naar Indië moesten vertrekken, de voorganger was ds. Wendte. In het Unielokaal achter de Gereformeerde Kerk aan de Langewijk werd in dezelfde periode een avond gehouden voor de vertrekkende jongens, waar de geneeskundig inspecteur van volksgezondheid dr. A. Pieron, van hier, de jongens van voorlichting "diende".

De Band Nederland-Indië

Op vrijdag 13 december 1946 werd in zaal Oegema in de Marktstraat de plaatselijke afdeling van de Band Nederland-Indië opgericht. Men beleefde een vaste wil om gezamenlijk het belang te behartigen van de in Indië verblijvende jongens en het thuisfront. Het thuisfront, dat waren de familie, verloofden, vrienden, vriendinnen en plaatsgenoten.

Er werd in de gemeente Avereest een plaatselijk bestuur gevormd. Zij zorgden voor de onderlinge en plaatselijke contacten en de landelijke contacten, maar natuurlijk ook met de jongens over zee. Verder organiseerden zij plaatselijke bijeenkomsten. Een

voorlopig bestuur werd gevormd, waarin plaats hadden genomen:

mevr. C. Bieringa-Metselaar, presidente, de heer Th. Sieben, vice-voorzitter, de heer Jac. Drent, secretaris en mevr. Tibben-Roddenhof, penningmeester.

Als leden van de commissie van advies werden benoemd de

Op de Markt te Dedemsvaart, voor de woning van de familie Tibben, staan de pakketten gereed voor verzending naar de jongens in Indië. V.l.n.r. mevr. A.A. Meinders-Stukje, dhr. L. Bieringa, mevr. C. Bieringa-Metselaar, mevr. Wessels en mevr. J. Tibben-Roddenhof.

Collectie Bertha Huisman-Meinders

heren H. Meinders en J. Laning.

Alle zes hier bovengenoemd hadden zelf een zoon in Indië, nl.:

Alje Bieringa, Jaap Sieben, J. Drent, Joop Tibben, Piet Meinders (later kwam ook zijn broer Henk als dienstplichtige naar Indië) en J. Laning.

Bij de oprichting van de plaatselijke afdeling van de Band was mevr. ds. Heersing-Beekman uit Hoogeveen aanwezig, wier man als legerpredikant in Indië was. Naast de onderlinge verbondenheid wees zij op de sociale en economische belangen van de leden met de overheidsinstanties. Uit de gestelde vragen bleek enthousiasme van de aanwezigen. Nog diezelfde avond gaven zich ruim vijftig van de aanwezigen op als lid.

Hallo Bandung

"Hallo Bandung - over - hier is Nederland". Telefonisch contact met Indië verliep moeizaam en was er eigenlijk nauwelijks. In december 1946 was er bijvoorbeeld telefonisch contact gevraagd met Indië (Bandung). Slechts vier families konden meeluisteren. Tussen één en twee uur was het contact aangekondigd, maar om vijf uur was de verbinding pas tot stand gekomen.

Onze plaatsgenoot J. de Haan, hoofd van de mulo, die als vrijwilliger-kapitein in Indië verbleef, meldde eveneens per telefoon, dat hij waarschijnlijk in april of mei per boot zou terugkeren naar huis. Overigens kwam hij pas in 1948 terug naar Holland. Wel zond hij een flink aantal brieven naar de Dedemsvaartsche Courant, die in de krant werden geplaatst.

Onderlinge Contacten

Het plaatselijk bestuur van de Band Ned.-Indië was zeer actief door het organiseren van avonden voor de leden en belangstellenden. Er werd dan ook gecollecteerd met als motto: "Oké, we leven mee met de jongens over zee".

In februari 1947 werd een lezing verzorgd door sergeant Elhorst uit Almelo. Hij gaf ons een beeld van het leven en de belevenissen van onze jongens in Indië. Voorts adviseerde hij om vooral veel te schrijven naar de jongens in Indië. Verder is alle lectuur welkom evenals snoep, scheermesjes, schoencrème en rolfilms. Die avond werd bij de koffie getrakteerd op beschuit met oranje muisjes, vanwege de geboorte van prinses Marijke (Christina).

In april 1947 werd door de Band Ned.-Indië aan alle 70 militairen uit onze gemeente, die in die tijd in Indië verbleven, een pakket toegezonden met daarin o.a. een boek en een pond speculaas. De pakketten werden alhier ingepakt in de timmerwerkplaats van aannemer Tibben aan de Markt.

Bekende sprekers

In juli 1947 werd in hotel Centraal door de Band Ned.-Indië een bijeenkomst gehouden waar twee jongens, Gerrit Deen en Piet Meinders vertelden van hun belevenissen. Beiden waren in Nederland voor een speciale opleiding tot instructeur.

Sergeant G. Deen vertelde van de reis met oponthoud en het dagelijkse leven van de jongens in Indië, maar ook van de spannende patrouilletochten. Hij raadde aan schaak-, dam- en kaartspelen te sturen.

Sergeant P. Meinders had een speciale opleiding in Engeland gehad. Ook Meinders gaf een beschrijving van hun avontuurlijke reis naar Indië. Hij vertelde op onderhoudende wijze over Indië, met name dat de bevolking de Nederlanders voor het overgrote deel vriendelijk tegemoet trad en hen beschouwde als de werkelijke bevrijders. Meinders prees het werk van het Rode Kruis, onder dikwijls moeilijke omstandigheden moeten zij vaak hun "zeggenrijke" werk doen. Na de pauze werden er veel vragen gesteld door de aanwezigen.

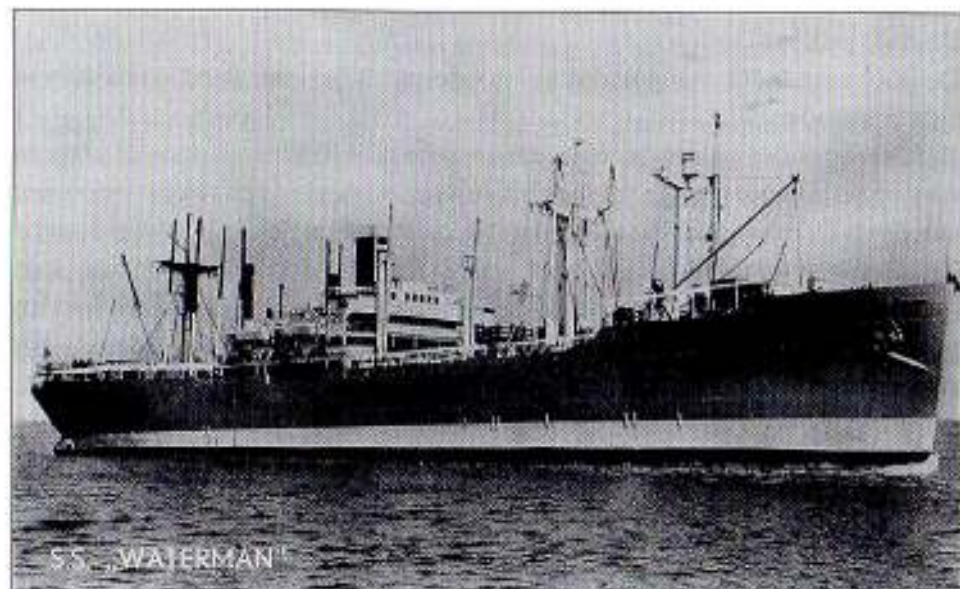
Ds. G. J. Sybesma, oud plaatsgenoot en zoon van ds. J. Sybesma, was majoor-legerpredikant en verbleef reeds jaren in Indië. Hij sprak in nov. 1947 in Dedemsvaart in de Gereformeerde kerk voor de Band Ned.-Indië. Hij wist door zijn lange verblijf veel te vertellen over de toestand in Indië, met name over de jongens die daar gelegerd waren. Hij zei o.a. dat onze mannen daar voortreffelijk bekend stonden. Hij schetste hun leefwijze en wees er op welke taak de achterblijvers zouden hebben als de jongens straks terug kwamen.

In april 1948 sprak onze oud-plaatsgenoot Pater Tromp, die zelf indertijd in een Jappenkamp heeft gezeten, over de prijzenswaardige houding van onze militairen na de capitulatie van Japan.

Radio's en grammofoonplaten

De brieven en overige post waren voor de jongens in Indië heel belangrijk. Daarnaast was het goed dat onze jongens het nieuws van het thuisfront en ook wat er verder in Nederland gaande was, konden vernemen. Dat zou alleen goed kunnen d.m.v. de radio. Daarom is er een actie op touw gezet door de Band Ned.-Indië om radio's te plaatsen overzee, daar waar zich Hollandse soldaten bevonden. Overal in Nederland werd aan de actie meegewerkt, ook in onze plaats.

Verder werd op zaterdag 9 augustus een huis-aan-huis collecte gehouden, met medewerking van de beide muziekkorpsen en "een uitgelezen schare"

Troepenschip S.S. "Waterman"

Collectie Bertha Huismans-Meinders

enthousiaste jongedames. "We geven allen mee voor de jongens overzee". De opbrengst zou worden bestemd voor de aankoop van gezelschapsspelen voor de jongens.

Voor de pakketjes voor alle Avereester militairen wilde het bestuur van de Band Ned.-Indië graag nog de volgende artikelen ontvangen: o.a. scheermesjes, tandpasta, schrijfpapier, enveloppen, boeken, gezelschapsspelen. Het bestuur verzocht de familieleden om de juiste adressen door te geven.

In "Ons Centrum" werd door de heer J.Th. Kwant een film gedraaid. De opbrengst was bestemd voor de Band Ned.-Indië.

In oktober 1947 luiden de berichten dat onze jongens spoedig terug zouden komen. Maar toch wilde men graag een persoonlijk woord met hen spreken, hetzij de moeder, hun vrouw of hun verloofde.

In het St.Vitusgebouw was gelegenheid om in te spreken op grammofoonplaten, die daarna werden verzonden naar Indië om zo de band met de jongens te verstevigen. De krant schrijft: "Er waren er die met grote vrijmoedigheid in de microfoon spraken en ongemerkt het plaatje hadden volgepraat, anderen deden het met schroom en niet zo vlot. Maar voor de jongens die in Indië vertoeven doet dat niet ter zake, bij hen wordt een gevoelige snaar geraakt indien zij de stem mogen beluisteren van hen die zo na aan hun hart liggen."

Post & pakjes

De post naar Indië was portvrij en onbeperkt als gebruik werd gemaakt van zgn. postbladen.

Dat de verzonden pakjes overzee een goed onthaal hadden en door de jongens zeer op prijs werden gesteld, bleek uit de vele ontvangen brieven met woorden van dank. Het was een verrassing naast de teleurstelling die zij hadden doordat de aflossing uitgesteld was. Voor velen zou daardoor de terugkeer naar Nederland dus ook uitgesteld worden. De jongens op afgelegen posten hadden nog niet allen het pakket ontvangen. Een jongen schreef in 1947 als dank: *"Wij zijn vanzelfsprekend blij als we een tastbaar bewijs van medeleven krijgen, maar ons gemoed schiet vol als we denken dat dit alles komt van onze eigen mensen uit de streek waar je geboren en getogen bent."*

Doordat mevr. Wessels uit Dedemsvaart vertrok, heb ik daarna gedurende ongeveer twee jaar, op verzoek van- en namens de Band Ned.-Indië aan onzejarige militairen steeds een persoonlijke felicitatiebrief gestuurd.

Het bestuur van de Band Ned.-Indië heeft een bedrag overgemaakt naar mevrouw Spoor in Batavia, bestemd voor versnaperingen en fruit voor zieke militairen in de hospitalen. Ook werden pakketten georganiseerd voor jarigen in Indië, die door de naasten van de militairen voor twee gulden konden worden opgehaald bij het bestuur.

Cultuur en bestuur

Het actieve bestuur kreeg het overigens wel steeds drukker. In 1947 trad de

Aankomst van de jongens uit Indië bij Hotel "Centraal" aan de Markt op 7 juni 1948.

Marcheren door het dorp op 9 juni 1948 naar de bijeenkomst in de Ned. Herv. kerk.

Collectie Bertha Huismans-Moenders

secretaris Jac. Drent tijdens de jaarvergadering uit het bestuur en werd de heer W.G.H. Meuleman de nieuwe secretaris. Na de pauze declameerde mevrouw Laning en werd er door kapper A. van Dijk gezongen met aan het orgel de heer Meerman jr. (Arend Meerman). De heer Kwant vertoonde een viertal films. Later is het bestuur uitgebreid met twee leden, de heer P. Ritsema en mevr. Linde uit Balkbrug. Dat onze afdeling erg actief was, stond in januari 1948 in de krant: *"mevrouw Heersing uit Hoogeveen sprak namens het hoofdbestuur, dat het haar zo verheugde dat hier zo'n saamhorigheid werd gevonden, gepaard met een ernstige wil om voor hen die in den vreemde verblijven, te doen wat mogelijk is."*

Dedemsvaartse dominee's in Indië

Ds. M. Wendte, Ned. Hervormd predikant in Dedemsvaart was aangezocht om tijdelijk als legerpredikant naar Indië te vertrekken. Op zondag 29 december 1947 werd het vertrek van dominee Wendte in de kerk bekend gemaakt. Hij was in Indië van 1948-1949. Reeds eerder was de plaatselijke gereformeerde predikant ds. H. van der Wey naar Indië vertrokken. Hij is later ook predikant in Bandoeng geweest.

Terugkomst van de jongens

De vrijwilligers, die in 1945 naar Indië waren gegaan, kwamen in juni 1948 terug met het troepschip "Waterman". Ze kwamen op 7 juni aan in Rotterdam, waar ze werden begroet door een delegatie van plaatsgenoten, waaronder leden van de Band Ned.-Indië en namens de gemeente Avereest door de heer F. Voerman, die een woord van begroeting sprak. Ook zijn er daar filmopnamen gemaakt door de heer J.Th. Kwant. Gezamenlijk gingen de militairen per gereserveerde auto-

Bij terugkomst van dienstplichtigen uit Indië werd veelal door de buurt een ereboog met "Welkom Thuis" geplaatst.

bus naar Dedemsvaart. De bus arriveerde op het eind van de middag bij hotel "Centraal" op de Markt. Om een glimp van de jongens te zien waren er op de Markt heel veel mensen aanwezig, het stond bijna zwart van de mensen. Ook hadden velen die dag de vlag uitgestoken. In hotel "Centraal" werden de militairen ontvangen door het bestuur van de Band Ned.-Indië en het gemeentebestuur. Begrijpelijk was dat de jongens daarna graag snel naar hun huis en naar hun familie wilden.

Een Delfts-Blauw herinneringsbord werd aangeboden door de gemeente Avereest.

Collectie Bertha Huisman-Meinders

Enkele dagen later, op 9 juni 1948, werden de jongens begroet in de Ned. Hervormde kerk aan de Hoofdvaart. Het was overweldigend druk in de kerk, met meer dan 1500 aanwezigen. Men had zelfs plaats gezocht in de gangen en in de portieken. Gesproken werd door pastoor A.J. Swarte, ds. S. Neerken, ds. Nawijn (Balkbrug), ds. P. van der Sluys en namens de Band Ned.-Indië de heer H. Meinders, die vertelde waarom de achterblijvenden zich hadden verenigd in de Band Ned.-Indië. Alleen hierdoor was het mogelijk om veel te kunnen doen, maar tevens om een sterk thuisfront te vormen. Ook kapitein J. de Haan sprak woorden van dank. Namens het opgerichte demobilisatiecomité werd door burgemeester mr. Joh. de Widt aan de militairen een fraai Delfts Blauw herinneringsbord uitgereikt.

Feestavonden

In dezelfde week werd een gezellige feestavond gehouden in hotel "Centraal". De presidente, mevr. C. Bieringa-Metselaar, opende die avond en wees op het grote voorrecht nu feest te kunnen vieren temidden van hen die zo lange tijd afwezig zijn geweest. Er was een afwisselend programma met zang, muziek en toneelstukjes. Daar heb ik (schrijfster dezes) een maleis lied gezongen. De sarong die ik aan had was een door de familie De Haan uit Indië meegenomen souvenir. Er werd door de heer Kwant een film vertoond over de aankomst van het schip de "Waterman". De leiding van deze avond berustte bij de heer Meinders, bestuurslid van de Band.

Bij de tweede gezellige avond was het gemeentebestuur vertegenwoordigd

door de loco-burgemeester, wethouder J. Wolthuis W.zn. De heer L. Bieringa sprak namens de familie Plattel, daar deze zo getroffen was door de diepgevoelde bliken van medeleven bij het verlies van hun zoon.

Helaas is één militair uit Dedemsvaart door ziekte in Indië overleden, nl. Henk Plattel, hij is daar ook begraven. Voor hem is, in 1948 op verzoek van de Band Ned.-Indië, in de St. Vituskerk te Dedemsvaart een heilige mis opgedragen.

De laatste jaren

In juni 1949 kwam weer een aantal jongens terug. Op 9 juni kwam de oorlogsvrijwilliger T. van der Graaf Johzn, na ruim 3 jaar afwezigheid thuis. Hem werd een hartelijke ontvangst bereid. Enkele weken later kwamen met het schip de "Waterman" sergeant A. Sluimer en de korporaals G. Hullegie en J. Sieben terug.

Ook in deze laatste jaren werden brieven en pakketjes verzonden namens de Band Ned. Indië en werden er weer een aantal bijeenkomsten gehouden. In het bestuur werd de heer Th. Sieben opgevolgd door E. ten Kate.

Het aantal nog in Indië verblijvende militairen uit onze gemeente was steeds geringer geworden. Nagenoeg allen waren reeds teruggekeerd.

Bestuursleden en medewerkers van de Band Ned. - Indië. V.l.n.r. Geertje Oosterhuis, mevr. Tibben-Roddenhof, Rieke Sieben, mevr. Bieringa-Metselaar, mevr. v. d. Most, Hennie Smit, Bertha Meinders, Meine v. d. Graaf, Joop Tibben en Henk van Os.

Collectie Bertha Huisman-Meinders

In nov. 1950 kwam de plaatselijke afd. van de Band Ned.-Indië voor het laatst bijeen en werden nog twee gezellige avonden gehouden met het optreden van een cabaretier. Op vrijdag 15 december 1950 werd in het St. Vitusgebouw de plaatselijke afdeling van de Band Ned.-Indië opgeheven.

Tenslotte

Na de terugkomst ontvingen allen een geldbedrag voor de eerste aankoop van nieuwe spullen. Men had in de tropen immers andere kleding dan hier in Nederland. Maar ook kochten velen een nieuwe fiets en een nieuw horloge. Hoewel de teruggekomen jongens drie jaar ouder waren kon een aantal toch gewoon weer aan het werk. Sommigen zijn later alsnog geëmigreerd.

Bertha Huisman-Meinders

Bronnen:

- Rubriek: "Uit oude jaargangen" in de Dedemsvaartse Courant
- Jaargangen van de Dedemsvaartse Courant
- Filmopname J.Th. Kwant van de terugkomst in Rotterdam
- Met dank aan H.D.J. Krikke

GERARD BALLAST

Ballast. Een achternaam, die niet alledaags is. Als je die naam dan ook hoort, "ver" weg van Dedemsvaart, denk je: "Zou die naam wat met Dedemsvaart te maken hebben?" Bij navraag blijkt, dat de bezitter van die naam inderdaad zijn "roots" in Dedemsvaart heeft.

Jeugd

De genoemde heer Ballast heeft als voornaam Gerard en is geboren op 26 dec. 1931 aan de Zestiende Wijk in Dedemsvaart. Zijn overgrootvader was

Wim Huisman in 1948 met z'n nieuwe fiets.

Collectie Bertha Huisman-Meinders

Jan Ballast, geboren 31-03-1824 in Collendoorn en overleden op 01-11-1867 te Collendoorn. Zijn overgrootmoeder was Geertje Nijland. Wellicht heeft de naam Ballast iets te maken met de buurtschap Ballast, nabij Coevorden. Rond 1850 woonden daar veel mensen met de achternaam Ballast. De grootouders van Gerard waren Asse Ballast (1864-1943) en Geesje van Faassen (1874-1946), allebei geboren in Ambt Hardenberg. Asse Ballast liet in 1905 een boerderij bouwen aan de Stegerensallee no. 34. In 1929 brak brand uit in de boerderij. Deze werd herbouwd maar nu met de voorkant naar de weg. Voorheen liep de zijkant van de boerderij parallel met de weg. Timmerman-aannemer L. Schotkamp was de uitvoerder.

Asse's vrouw Geesje van Faassen was niet voor een kleintje vervaard. Als de varkens gevoerd moesten worden, kwamen de ratten er op af. Met een hooivork werden ze snel aangeprikt en ging het maaltje dus aan hun neus voorbij.

De opa en oma van Gerard Ballast: Asse Ballast en Geesje van Faassen.

Collectie fam. Ballast

Luchtfoto van boerderij Stegerensallee 34 in het jaar 2008. Inzetjes: De voorgevel van de boerderij en de steen waarin de eerste letters van de namen van de eerste eigenaren zijn aangebracht. Deze steen is ingemetseld in de voorgevel. (naast 2e venster van links).

Collectie fam. vd. Linde

De kinderen Geertje, Jan, Hendrika, Evert, Gerrit, Zwaantje, Aaltje, Gerritdina en Asse werden allen geboren in de gemeente Avereest. De vader van Gerard Ballast, bovengenoemde Jan, geboren op 17 juli 1901, trouwde met Grietje Reurink. Hij overleed in Emmeloord op 5 januari 1986. Zijn vrouw was geboren op 29 september 1901 aan de Zestiende Wijk no. 2, d.w.z. vlak bij de kruising van de Van Royens Hoofdwijk en de Zestiende Wijk. Zij overleed op 7 januari 1980. In Dedemsvaart woonde opa Asse Ballast dichtbij. Gerard herinnert zich goed, dat zijn opa 's avonds, als hij klaar was met koeien melken, een klodder groene zeep pakte, naar de vlonder aan de Otterswijk liep en zich daar lekker op ging frissen.

De oorlogstijd

Gerard Ballast groeide op aan de Zestiende Wijk, waar het gezin Ballast naast de familie G. H. van Haeringen woonde. Gerards vader werkte bij deze aardappelteler. Van zijn jeugd kan Gerard Ballast zich nog haarscherp de eerste oorlogsdag in 1940 herinneren. 's Morgens vroeg, om vijf uur, maakte zijn vader hem wakker, omdat de Duitsers overvlogen met hun vliegtuigen. Al heel gauw marcheerden op de Zestiende Wijk de Duitsers voorbij en dacht zijn moeder, Grietje Ballast-Reurink, een Duitser te herkennen. Dat geloofde niemand. Later bleek, dat de bewuste Duitser al heel vaak in deze omgeving was geweest om daar zeisen aan de man te brengen. Ook weet hij nog, dat de Duitsers over de brug van de Hoofdvaart naar de Moerheimstraat kwamen met een auto. De brug was echter niet op zo'n auto berekend en zakte er daarom door heen. Later kwam er een nieuwe brug. (Zie HVA-blad, juni 2007).

Van de oorlogstijd is verder bijgebleven, dat het 's avonds vaak spannend was. Om acht uur moest immers iedereen binnen zijn. Natuurlijk probeerde je toch naar buiten te glippen en dan onopgemerkt weer thuis te komen.

Jan en Grietje Ballast-Reurink

Collectie van Ballast

De lagere school

Evenals zijn broers Asse (1928-1983), Gerrit (1930) en Piet (1934) bezocht Gerard de lagere school aan de Langewijk. Dat betekende elke dag heen een uur lopen en hetzelfde terug. Van fietsen was geen sprake. Na thuiskomst moesten eerst de aardappels geschild worden en daarna had men vrij spel. Namen van leerkrachten schieten Gerard Ballast te binnen: meester Kok en de dames Diena en Aaltje Booi. Bij Aaltje moest hij vaak in de hoek staan. Met meester Dijkstra liep het niet goed af. In de oorlog werd hij getroffen door een brandbom en liet hierbij het leven.

Toen de school aan de Langewijk gevorderd werd door de Duitsers, moest de jeugd naar de Tuinstraatschool. 's Morgens de hervormden en 's middags de gereformeerden.

Namen van de meeste klasgenoten zijn heel diep weggezakt, maar die van Jaap Bouwman, (Annie? Tibben), Jelle van Haeringen en Klaas Visser komen nog te voorschijn.

In het najaar moest jong en oud meehelpen bij het aardappelkrabben. Ook Gerards moeder hielp mee. Voor de vingers waren speciale dopjes beschikbaar. Heeft men het nu over de herfstvakantie, toen werd gesproken over de aardappelkrabvakantie.

Na de lagere school volgde de mulo, waar Gerard kennis maakte met o.a. de leraren Schuringa en Bontius. In 1945 werd Gerrit van Haeringen, waar ook zijn vader en broer Gerrit al werkten, zijn baas. In 1947 ging Gerard aan de slag bij boer Rolde, naast timmerman Brinkman aan de Stegerensallee.

Naar de Noordoostpolder

Op een gegeven moment kreeg broer Gerrit ontslag van Van Haeringen. Dit was voor vader Ballast de aanleiding elders zijn heil te zoeken. Vader Ballast was aangesloten bij de vakbond CNV. Via deze organisatie zocht polderpionier Colenbrander*) contact met mensen voor zijn bedrijf. Het contact tussen vader Ballast en pionier Colenbrander werd gelegd en zo kwam de familie Ballast in de Noordoostpolder terecht aan de Kadoelerweg nabij Kraggenburg. Dat was op 17 april 1949. Die dag zal Gerard niet snel vergeten, want op die dag brandde in Dedemsvaart de boerderij van de familie Boessenkool af.

De arbeiderswoning, die de familie nu ging bewonen, was een paleis vergeleken bij wat men had achtergelaten in Dedemsvaart. Nu was er een badkamer met douche, in die tijd voor velen een ongekende luxe.

In deze tijd werd Dedemsvaart nog wel eens bezocht. Met openbaar vervoer

Collectie fam. Ballast

De fam. J. Ballast in 1960. Bovenste rij v.l.n.r.: Asse, Gerrit, Gerard en Piet Ballast. Middelste rij: Grada Brus, Gél Smit, Jennie Lassche en Henny Winters. Onder rij: Grietje Reurink en Jan Ballast.

was dat een ommelandse weg, dus gebeurde dat op de fiets, vaak op een feestdag, zoals tweede paas- of pinksterdag. Op een hemelvaartsdag was het raak: de regen kwam met bakken uit de lucht. Gelukkig was een buschauffeur zo vriendelijk hen onderweg op te pikken (met fiets en al) en het gezin dicht bij huis af te zetten.

Na twee jaar verwisselde vader Ballast van werkgever en ging hij werken bij veeboer Bakker aan de Zwartemeerweg. Dat duurde een jaar en toen trok het gezin Ballast naar de pachtboerderij aan de Espelerweg 7-I, nabij Espel. Nu kreeg vader Ballast het meer naar zijn zin in de polder. Was zijn vrouw het er aanvankelijk lang niet mee eens naar de polder te vertrekken, zij was er toch al snel gewend. Met zijn gezin op een boerderij, kon vader Ballast de nieuwe situatie beter aanvaarden. Er was echter wel heel wat nodig geweest om in de polder voor een plek in aanmerking te komen. Eerst moest het gezin gekeurd worden, d.w.z. een vertegenwoordiger van de Domeinen kwam bij de familie Ballast thuis (aan de Zestiende Wijk) een kijkje nemen of het daar netjes was. Dat hield in, dat onaangekondigd kastdeuren open werden gedaan, de slaapkamers werden bekeken, enz. De familie Ballast kwam hieruit positief te voorschijn en mede dankzij de werkgever Colenbrander werd in 1953 de boerderij aan de Espelerweg 7-I betrokken.

Op de boerderij

Op de boerderij ging het gezin Ballast aan de slag met het verbouwen van aardappels, suikerbieten, tarwe, vlas en later ook tulpen.

In deze tijd moest Gerard Ballast in militaire dienst en zo kwam hij in februari 1953, toen de watersnood uitbrak, terecht in Rilland-Bath, waar hij hielp een zandzakkendijk aan te leggen.

Gerard Ballast had zijn vrouw Jennie Lassche (1933) uit Vollenhove leren kennen op de boerderij van de familie Colenbrander, waar hij werkte als boerenknecht en Jennie als hulp in de huishouding. Op 22 december 1954 trouwden zij in de noodkerk aan de Abelenlaan te Emmeloord. Samen kregen ze negen kinderen: Grietje, Aleida, Geertje, Jan, Egbert, Asse, Gerda, Jellie en Ronald. Inmiddels hebben Gerard en Jennie 20 kleinkinderen en drie achterkleinkinderen. De meesten van hen wonen in de buurt, dus ook in de Noordoostpolder.

Tot 1966 woonde Gerard Ballast met zijn gezin op verschillende adressen. Toen zijn ouders in 1966 van de boerderij afgingen, kwam Gerard daar "weer terug van weg geweest." Dat duurde tot 1974: toen kwam het gezin Ballast in aanmerking voor een boerderij met 24 ha. land aan het Steenbankpad 4. Hier werd meer grond ingeruimd voor de teelt van tulpen en verder werden pootaardappelen geteeld, suikerbieten verbouwd en met de belofte van de zonen Ballast mee te helpen met koeien melken, kwamen er koeien op de

Collectie fam. Ballast

De boerderij van de fam. Ballast aan het Steenbankpad no. 4 in Tollebeek.

boerderij. Zo kon Gerard Ballast het melken, dat hij ooit bij zijn oom Asse in Dedemsvaart had geleerd, weer toepassen.

Verhuizing naar Emmeloord

In 1995 verhuisde Gerard Ballast met zijn vrouw naar Emmeloord. Zoon Jan zette de boerderij voort aan het Steenbankpad. Gerard ging elke dag vanuit Emmeloord naar de boerderij. Kort na het vertrek naar Emmeloord hield zoon Jan het voor gezien met de koeien en legde hij zich toe op de kweek van pootaardappelen en het verbouwen van tulpen.

In 2002 werd Gerard getroffen door een herseninfarct. Ook zijn vrouw kreeg problemen met de gezondheid. Nu bewonen ze samen een appartement in de Hof van Smeden te Emmeloord, samen met veel andere bewoners, die meehielpen de samenleving in de polder op te bouwen.

Wil Wytzes-Bakker

*) Colenbrander was één van de eerste pioniers, die in 1941 naar de Noordoostpolder trokken. Duizenden kilometers greppels en sloten werden met de schop gegraven. Wie het aankon bleef, de rest vertrok zo vlug mogelijk.

Bronnen

- Met dank aan Gerard Ballast en zijn vrouw Jenny Ballast-Lassche, Gé Oegema-Ballast en Rie de Vries-Ballast.

VAN DE REDACTIE

Actief op Dedemsvaria

Enkele weken geleden (alweer) heeft de Historische Vereniging Avereest deelgenomen en aan de braderie tijdens de Dedemsvaria. Gedurende drie dagen heeft de HVA zich daar goed laten zien. De stand werd bemand/bevrouwd door een aantal vrijwillig(st)ers en bestuursleden van onze vereniging. Zij waren steeds gekleed in historische kostuums. In de stand lag foldermateriaal en waar nodig gaven de vrijwillig(st)ers aanvullende informatie. In een tweetal mappen vonden de bezoekers groepsfoto's op A3-formaat, waarbij de namen nog ontbraken. Velen maakten graag van de gelegenheid gebruik om de namen in te vullen van bij hen bekende personen. Diverse historische publicaties van de vereniging werden ter verkoop aangeboden. Tijdens deze braderiedagen

Foto: Jimmy Sme-Kelder

De stand op de braderie tijdens Dedemsvaria.

meldden zich 15 nieuwe leden aan. Voor onze vereniging waren het succesvolle braderiedagen.

Open Monumentendag

Open Monumentendag vond dit jaar op zaterdag 13 september plaats en had als thema "Sporen". Dat konden sporen zijn in de geschiedenis, sporen in het landschap, sporen in de bebouwing van steden en dorpen en/of in de archeologie.

Ter gelegenheid van Open Monumentendag verscheen in de gemeente Hardenberg weer een folder, die verwees naar de diverse activiteiten bij de Historische Verenigingen Dedemsvaart, Gramsbergen, Hardenberg, Slagharen en het voormalige Klooster Sibculo. De opening van Open Monumentendag in de gemeente Hardenberg vond dit jaar plaats in ons streekmuseum "De Kalkovens". Wethouder Douwe Prinsse verrichtte de openingshandeling.

Vele bezoekers maakten gebruik van de mogelijkheid om een eindje mee te varen op de opduwer van onze vereniging.

De HVA kan terug zien op een geslaagde Open Monumentendag, met een in totaliteit heel redelijk bezoekersaantal.

Redactie

FOTO MIDDENPAGINA

In dit nummer heeft u ook al iets kunnen lezen over de "kiejesdagen". Daarom nu alvast dit voorproefje: Een foto (die we onlangs kregen toegestuurd) van een groep medewerkers van de puddingfabriek WENA (Wij Eten Niets Anders), die enkele jaren na de oorlog failliet is gegaan. De directie bestond uit:

Alg. dir.: J.H.Brink; toen getrouwd met Riek van Spijker; (niet op de foto)

Dir. lid: Jan van Spijker (staand met stropdas, derde van rechts)

Dir. lid: Berend Jan van Spijker (op foto staand tweede van rechts).

De foto is genomen op de Julianastraat voor een pand van de puddingfabriek (later was dit juwelier Oegema, nu Meilink). Het bedrijfspand, waar de pudding werd gemaakt en verpakt was gevestigd in het pand waar later wasserij Hulleman was gehuisvest.

Weet u één of meerdere namen van de medewerkers van WENA?

Laat het ons weten! Mail de namen naar: info@hvavereest.nl of stuur ze per brief naar het secretariaat van de HVA.

DE GASHOUDER IN DE FAMILIE

In ons vorige kwartaalblad hebt u kunnen lezen over het leven en werken van Koop Meesters als postbode. Deze keer vertelt hij over de betrokkenheid van zijn familie bij de gashouder.

Dedemsvaart in de dertiger jaren

In 1809 begon Baron van Dedem in Hasselt met het graven een kanaal: De Dedemsvaart. Aan dit kanaal ontstonden verschillende dorpen, waarvan in de loop der jaren het dorp Dedemsvaart het grootst werd.

Omstreeks het jaar 1931 dreigde de ontwikkeling van de streek rond Dedemsvaart, in vergelijking met de rest van het land, wat achterop te raken. Veeteelt en land- en tuinbouw waren de belangrijkste middelen van bestaan. De industrie was beperkt tot die bedrijfstakken, die voortkwamen uit de grondstoffen geleverd door veeteelt en/of landbouw, bij aardappelmeel- en zuivelfabrieken. De zware industrie bestond voornamelijk uit scheepswerven (nieuwbouw en reparatie).

In 1931 beschikte Dedemsvaart al over elektriciteit. Gas en water ontbraken nog. Aan de voorziening van het waterleidingnet werd in dat jaar al hard

gewerkt. Ir. J.C. Keller deed in dat jaar verslag van de plannen in de Dedemsvaartsche Courant. Burgemeester Mr. G. P. Haspels vroeg in dat zelfde jaar advies voor de stichting van een gasfabriek in Avereest. In het boekje "Gashouders, opgang en neergang" (te koop in de oudheidkamer) staat de opkomst van het gas in Nederland duidelijk beschreven.

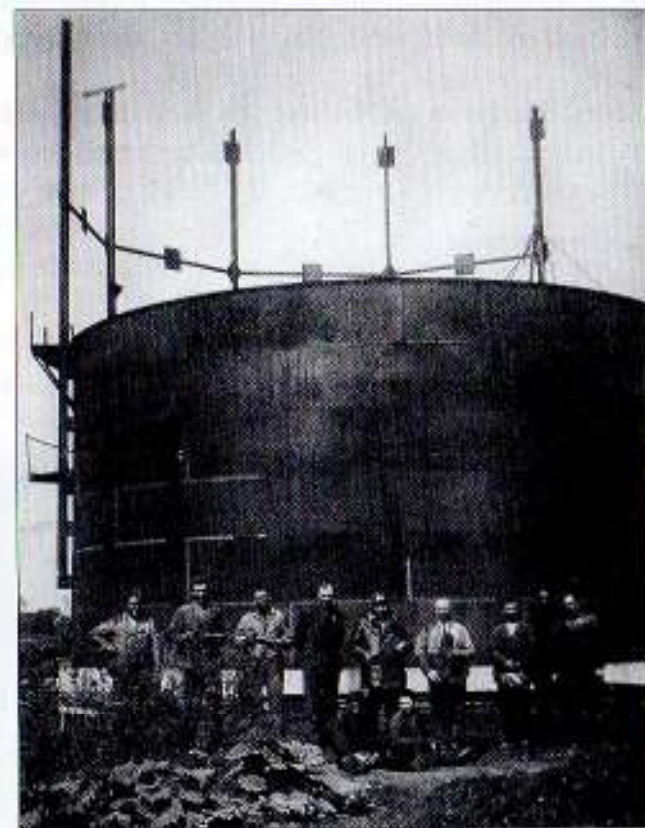
De gashouder

Na verschillende raadsvergaderingen besluit het college van Burgemeester en Wethouders in onderhandeling te gaan met de gasfabriek te Hoogeveen. Er volgt een openbare aanbesteding voor de bouw van een gashouder. Er komen in totaal zestien offertes binnen. De gemeente Avereest wil het werk graag gunnen aan een Nederlandse firma, mede gelet op de werkloosheid in deze jaren.

Het werk wordt gegund aan scheepsbouwer H. B. Peters te Dedemsvaart en Scheepswerf en Gashouderbouw, voorheen Jonker en Stans, te Hendrik Ido Ambacht. De bouwkosten gaan f 11.460,00 bedragen. De gashouder wordt in 1932 in gebruik genomen en heeft dienst gedaan tot 1987.

Werkloosheid

Door de bouw van de gashouder kwam er in deze (dertiger) jaren, ook wel crisisjaren genoemd, voor veel mensen weer werk. Niet voor iedereen was het graven van geulen passend werk. Er waren mensen bij, die nog nooit een schop hadden vastgehouden.

De gashouder in aanbouw. Kent u de medewerkers op deze foto? Geef de namen dan door aan de HVA.

Collectie HVA

De geulen voor gas en water moesten een meter diep gegraven worden, i.v.m. het vorstvrij houden. De belangrijkste wegen in die tijd, zoals de Langewijk, de Hoofdvaart, de Julianastraat, de van Haeringenstraat en de kom van het dorp werden het eerst aangesloten. (De elektriciteit werd in de zelfde tijd ondergronds aangelegd). De verschillende wijken rondom het dorp moest het voorlopig nog doen met petroleum en butagas.

De jeugdijaren van Koop Meesters

Als 11-jarige jongen genoot Koop van deze bouwactiviteiten die in het dorp plaatsvonden.

Toen zijn ouders gingen verhuizen, bleef Koop liever bij zijn opa en oma wonen. 's Avonds, na het eten, vermaakte de jeugd zich met het over de gegraven geulen springen. Zijn ouders verboden hem dit, maar voor Koop was de verleiding toch te groot. Koop heeft z'n vader zelden zo boos gezien, als op het moment dat hij werd gesnapt bij het geulen-springen

Aanstelling van een beheerder voor de gashouder

Door de directie van de gasfabriek te Hogeveen werd de heer H. Uri als beheerder/gasfitter aangesteld.

De beheerderswoning aan de Oude Zuidwolderstraat 11a.

Collectie HVA

De dienstwoning bij de gashouder moest nog worden gebouwd. Het gezin Uri kreeg voorlopig onderdak in een woning aan de Markt. In de ene helft van dit pand woonde groenteboer de Jong, de andere helft werd betrokken door het gezin Uri (nu vindt u op deze plek Cafeteria 't Luifeltje).

Beheerder Uri had ook een kleine showroom, waar mensen gastoestellen en lampen (op bestelling) konden kopen.

Ongeveer drie jaar na de bouw van de gashouder verhuisde het gezin Uri naar de dienstwoning: Oude Zuidwolderstraat 11a.

Taak van de beheerder

Uri had o.a. als taak elke maand bij de mensen de meterstand op te nemen en het geld van het gasverbruik van de vorige maand te innen. Soms zaten mensen wel eens krap bij kas en konden ze niet betalen. Uri schoot dan voor, want hij moest het verbruik wel maandelijks afdragen aan de gasfabriek te Hogeveen.

De vrouw van Uri was het niet met haar man eens als het ging om het voorschieten van geld. 's Avonds, bij zijn thuiskomst, leverde dat dan nog al eens pittige gesprekken op.

In die tijd waren er ook al loodgietersbedrijven o.a. Haitjema en Wibier, die reparaties verrichtten in het dorp. Ook de beheerder van de gashouder, die slecht "nee" kon zeggen, repareerde regelmatig gastoestellen en waterleidingen. Het behoorde overigens niet tot zijn taak.

De heer H. Uri aan de Oude Zuidwolderstraat

Collectie Koop Meesters

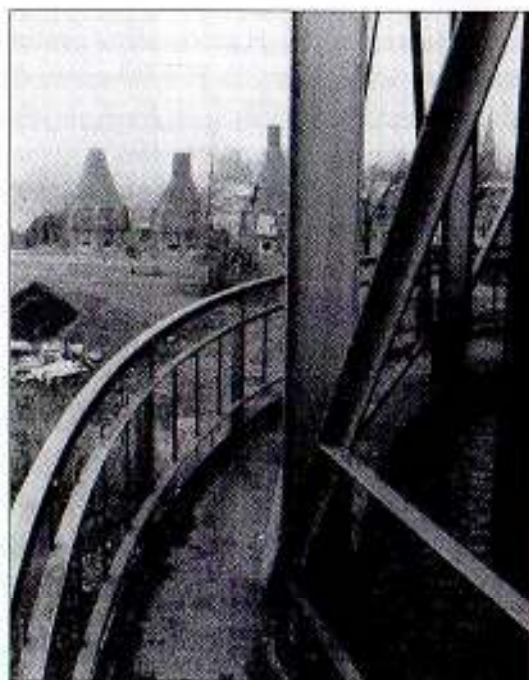
Kapotte ketel

Langs het bordes van de gashouder stond aan de binnenkant water. Dit water moest zorgen voor een gasdichte afsluiting. Het water mocht 's winters niet bevriezen, omdat het dan zijn functie zou verliezen. In de werkplaats bij de dienstwoning werd daarom een grote ketel met een pijpleiding naar het bassin van de gashouder geplaatst, die er voor moest zorgen dat het water vloeibaar bleef. Beheerder Uri zag hoe e.e.a. werd aangelegd en sprak daar ook zijn

twijfels over uit: "Doe de buis vanaf de ketel naar boven, zodat de warmte omhoog gaat in de buis". Helaas werd er niet naar hem geluisterd. Twee keer knapte ketel, waarna men toch maar het advies van Uri opvolgde.

Voor die tijd een moderne woning

De woning van het gezin Uri was voorzien van gaskachels. De verlichting bestond uit lampen met "kousjes". Daar mocht je niet aankomen, want dan gingen ze stuk. In de w.c. (met closet!), brandde onder de stortbak een klein lampje. Dit lampje zorgde er voor dat het water in de stortbak 's winters niet bevroor. Men noemde dit lampje een vleermuisje, omdat het de vorm had van een vleermuis.

De gashouder met rechts het water dat voor de gasdichte afsluiting van de houder zorg draagt.

Collectie HVA

Wennen aan gas

In die jaren moesten de mensen nog erg wennen aan gas. Het was duur, onbekend en het suisde. Kortom: "Onbekend maakt onbemind." Koop vertelde, dat zijn vader niet wist hoe het gasstel uitgedaan kon worden. Hij begon er met z'n pet op te slaan. De vlam ging uit, maar het gas niet!! In deze tijd, kunnen we ons dit soort voorvallen eigenlijk niet meer voorstellen.

N.B. In de oorlogsjaren konden de mensen slechts heel beperkt gebruik maken van gas. Doorgaans werd slechts gedurende één tot anderhalf uur in de ochtend- en avonduren gas beschikbaar gesteld.

De gashouder "In de familie"

Nee, niet de gashouder beschouwde Koop Meesters als familielid. Hij werd verliefd op de dochter van de beheerder. Als schoonzoon verrichtte Koop

regelmatig hand- en spandiensten aan de gashouder. Hij juicht het dan ook van harte toe, dat de gashouder in Dedemsvaart als industrieel erfgoed behouden blijft!

De naam "Uri"

Tijdens het gesprek met Koop Meesters kwam ook naar voren waar de naam "Uri" eigenlijk vandaan komt. Mede dankzij kleindochter Jolanda kan daarover het volgende worden vermeld.

De voorouders waren Hugenoten (mensen die de ideeën van Calvin aanhingen) en woonden tot omstreeks 1670 in Lyon (Frankrijk). Hun naam was toen: Portille. De familie bezat een aantal zijdeweverijen. In die tijd was het voor de Hugenoten niet veilig in Frankrijk en men vluchtte naar omliggende landen. Zeker twee broers Portille vluchtten naar Zwitserland en vestigden zich in het kanton Uri. Destijds nog geschreven als Ury.

De broers vestigden zich eerst in Genève, waar ze theologie studeerden. Later trokken zij met hun nakomelingen verder noordwaarts en via Duitsland (Hanau) kwamen ze in Nederland terecht.

In Amsterdam is de naam Urij teruggevonden, evenals de naam Uri. Eén tak van de familie heeft zelfs een tijdlang de naam Urie gedragen.

Voorkomende voornamen van de Uri's zijn: Samoël, Isaac, Pierre, Mathias, Marie en Jean.

In het geslacht Uri zaten handelslieden o.a. in de bont- en lakenhandel. I.v.m. met deze handel werd veel gereisd naar Rome, Florence en Parijs om er zaken te doen.

Van ene Pieter Uri, geboren in 1808 te Beilen en onderwijzer van beroep, is een brief, geschreven in 1842, bewaard gebleven.

Boven: V.l.n.r.: Koop Meesters, Gé Meesters-Uri, Hendrik Uri en Hendrika Uri-Rosendal. Inzet: Het wapen van het kanton Uri (Zw.) is opgenomen in het familiewapen van de Uri's. Hiernaast een glas-in-lood uitvoering.

Collectie Koop Meesters

Hij vermeldt hierin dat de Uri's tot 1787 in Amsterdam hebben gewoond, "toen zij om den zo onzaliger patriotischer tijd vandaar zijn vertrokken."

Pieter schrijft over zijn grootvader, dat deze een sterk patriot was en ondanks de vlucht uit Frankrijk was hij "de Franschen zeer genegen".

Zijn grootmoeder was een dochter uit het geslacht Khauts, geboren te Mannheim. Dit was een deftige familie, die tot op heden nog steeds zitting heeft in de regeringsraad van deze stad.

Tenslotte

De beheerder van de Dedemsvaartse gashouder was Hendrik Uri. Hij trouwde in 1918 met Hendrika Rosendal. Zij kregen drie kinderen:

- Lammechien; is overleden toen ze zeven maanden oud was.
- Geesje; trouwde in 1944 met Koop Meesters. Zij overleed in 2001.
- Marginus (Max). Hij overleed in 2000. Max Uri was jarenlang werkzaam bij Siphema's meubelzaak aan de Julianastraat.

Marry Brand-Doosje

- Met dank aan Koop Meesters en zijn kleindochter Jolanda.

EEN EEUW GELEDEN

Uit de "Dedemsvaartsche Courant" van het derde kwartaal 1908

1 Juli:

- Het is ten strengste **VERBODEN** te **visschen** in de Schutwijk. R. Bos, Dedemsvaart-Rollepaal.

DOG CART.

Te koop aangeboden voor **billijken prijs**, een vierwielige lichtlopende en goed onderhouden **dogcart**.

Dagelijks te zien en te bevragen bij den Heer B. BERENDS Azn. te Dedemsvaart.

- Ondergeteekende maakt aan het

geachte publiek van DEDEMSVAART en OMSTREKEN bekend, dat hij zich heeft gevestigd als **BAKKER en KRUIDENIER** in het huis, vroeger bewoond door Mej. Wed. H. BURGERS en dat hij vanaf heden de kruidenierszaak heeft geopend. Beveelt zich minzaam aan **R. PRINS**.

4 Juli:

- **Bekendmaking.** Wegens het vervullen van dienstplicht en ziekte is mijn winkel de volgende week **GESLOTEN**. Slager **W. PIEFFERS**.

D. BERENDS, Handel in Brandstoffen

KALKWIJK DEDEMSVAART.

Tevens: **COMMISSIONNAIR**
en **SCHEEPSBEVRACHTER**

Handel in Tabak en Sigaren.

11 Juli:

- Bij **MEENKS** en **HEINEMAN** is het **VARKENSVLEESCH, SPEK, ENZ.** met **5 cent per KG verlaagd**.

18 Juli:

- Ondergeteekende maakt bekend, dat zij het **mutsen-, boorden- en manchetten-wasschen** heeft opgezet en verzoekt vriendelijk gunst. Vrouw v.d. **BERG-Timmerman**, Langewijk naast mej. R. Jager.

- **Twee baggerlui** gevraagd voor 't opbaggeren van een gedeelte der Nieuwe wijk, door **H. VAN HAERINGEN** Azn. Sluis 6.

Uit de hand **TE KOOP:**

EEN HUIS

met 72 rood LAND.

Te bevragen bij **JAN DUNNINK**, Balkbrug, Sluis 5.

22 Juli:

- **DEDEMSVAART.** We gaan vooruit! Naar we vernemen heeft de heer **W.J. Steenbeek** in zijn café tegenover het tramstation alhier, sedert eenige dagen de petroleumverlichting vervangen door gasverlichting. Het acetylene gas wordt hem verstrekt door

de **D.S.M.**, voorlopig nog gecomprimeerd in bussen, doch zoodra de daarvoor vereischte goedkeuring zal zijn verkregen zal zijn perceel rechtstreeks met het fabriekje der **D.S.M.** worden verbonden.

Nu er één schaaap (baanbreker ware beter) over de brug is, zullen er wel meer volgen. We hoorden tenminste reeds vertellen, dat ook in het nieuwe hotel "Steenbergen" van den heer **Hiemstra** bedoelde verlichting zal worden aangebracht.

29 Juli:

TE KOOP:
RIJWIEL
van alle gemakken voorzien (zoals terugtraprom, vrijwiel), prima banden en onderdelen waarop garantie, tegen billijken prijs. Te bevragen bij **J. VREEKEN**, Dedemsvaart.

- **DEDEMSVAART.** Zondagmorgen voelden reizigers in de tram, welke 10.09 uur sluis 6 passeerde, juist over de brug een vrij hevigen schok en stond de tram plotseling stil. De achteraan loopende goederenwagen bleek te zijn gederailleerd en tegen een boom, staande op den hoek van het huis van den heer **A. Veldsink**, te zijn gereden. Zoo bleef de muur voor beschadiging behoed. De wagen werd met behulp van de talrijke passagiers weder op de rails geplaatst. Persoonlijke ongelukken hadden niet plaats.

5 Augustus:

- **HAYER.** Notaris BERENDSEN zal op **vrijdag 7 Augustus**, des namiddags 3 uur, in 't Hotel Hagedoorn, voor den Heer J. LEFFERS, publiek verkoopen: 35 vim haver op de boerderij bij sluis 7.

11 Augustus:

- **TE HUUR** tegen 1 November a.s.: Een nieuwgebouwde Burgerwoning aan de Balkbrug. Te bevragen bij E.J. v.d. VEGT. N.B. Aan het zelfde adres huisplaatsen te koop.

**Uit de hand te huur
of te koop:**

een HUIS

met **18 H.A. groen- en bouwland**, liggende te **DE-DEMSVAART** bij het Ommerkanaal. Te bevragen bij **S. OEGEMA** Dedemsvaart.

- Ondergeteekende maakt bekend dat hij vanaf Maandag **de bakkerij heeft geopend**. Verzoeken vriendelijk gunst, **R. Prins bij het Tramstation.**

15 Augustus:

- **TE KOOP:** een **TJALKJE** van 25 ton en een Boeiselbok van 18 ton, bij J. HOLVAST, Dedemsvaart.

19 Augustus:

- Machinist-leerling. Flinker **JONGEN** gevraagd, bekend met soldeerwerk en reparaties. Loon naar bekwaamheid. Aanbiedingen bij de boterfabriek Balkbrug. J. KINGMA.

- Zonder permissie **VERBODEN**

RIJWEG over de weg tusschen K. Kollen en H. Kort. A.J. Kisteman.

Motorfiets,

mm. 4 cilinder, model 1906, te **Koop aangeboden**; weinig gebruikt, zonder eenig gebrek. Te bevragen bij **B. RUYSS, Dedemsvaart.**

2 September:

- Door de Gedeputeerde Staten onzer provincie is, op verzoek, eervol ontslag verleend aan H.J. de Weerd als sluiswachter aan sluis no. 4 der Dedemsvaart, en aan G. van Wilpe als wachter aan sluis no. 6 der vaart, respectievelijk met ingang van 1 Januari en 1 November a.s.; de sluiswachter J. Nuis, met ingang van 1 November, overgeplaatst van sluis nr. 3 naar sluis no. 6 en benoemd tot sluiswachter aan sluis no. 3, met ingang van 1 November a.s., H.A. van Wilpe te Dedemsvaart en tot sluiswachter aan sluis no. 4 met ingang van 1 Januari a.s., J. Westera, vaste knecht ter provinciale griffie van Overijssel.

BARBIER.

:- **Scheren en Haarsnijden** :-
Aanzetten van Scheermessen.

Bereeft zich minzaam aan. — —
— — Ook aan huis te ontbieden.

J. G. v. d. WERD,

Balkbrug, a/d. Dedemsv. 1 186.

12 September:

- **TURF.** Notaris BERENDSEN zal

op Woensdag 16 Sept. des namidd. 1 uur, in 't Hotel Baving voor den Heer J. H. WILDEBOER, publiek verkoopen: **Ongeveer 200 stok Turf**, staande achter zijn huis. Sluis 6.

Te koop een mak, zwaar gebouwd schimmel

**Lithauer
RUINPAARD,**

ook bijzonder geschikt op nieuw land, bij **H. VELDMAN, Sluis 6, Dedemsvaart.**

19 September:

- De **Eerste Nederlandsche Fabriek van Gebreide Fantasie Goederen** vraagt een net **Meisje**, goed kunnende haken, niet onder de 18 jaar; tevens genegen te werken op stoomnaaimachines, enz. Stukloon. **Minste verdienste f 4,00 per week.** Zich aan te melden tusschen 9 - 12 en 2 - 6 uur aan het Kantoor der Fabriek te Sluis 6.

HARM

Verkorte stukjes uit de boeken van L. Jonker (1873-1948), eertieds banketbakker an de Vaort. Deels opni'j verteld deur Bertus Drent.

Harm wedeman.

Nao ofloop van de drokte, die de begrafenis en alles wat daor bi'j kwaamp mitbracht, vuulde Harm pas goed wat hum aoverkomen was. Hi'j had cleefd as in een droom, waorin hi'j alderlei onwezelijke dingen mitmaakte, mar now hi'j daoruut wakker wödde en alles in warkelijkheid zag en hum daorbi'j indacht wát hi'j verleuren had, now vuulde hi'j hum zo allennig op de wereld, as iene

26 September:

- **WAARSCHUWING.** De **BURGEMEESTER** van Avereest; Overwegende dat zich in de gemeente gevallen van insluiting in tuinen hebben voorgedaan met het doel wederrechtelijk vruchtboomen van hunnen vruchten te ontdoen, en dat de daders in enkele dier gevallen bereids aan de politie bekend zijn; Brengt hiermede te algemeener kennis dat van zinnontwege te dezer zake scherp zal worden toegezien en waarschuwt nadrukkelijk zoo jongere als oudere overtreders ten deze, dat bij betraping op zoodanig feit, onvoorwaardelijk proces-verbaal wegens diefstal zal worden opgemaakt en ter vervolging zal worden doorgezonden. Avereest, 15 September 1908. De Burgemeester van Avereest: M. Wyt Wzn.

Samenstelling,

Gerrit Slot en Janny Slot-Kelder

die steun zocht en die niet vund. Hi'j was alles, ja alles kwiet.

Diene deu goed heur beste. 't Gunk alles net as-of heur moeder d'r nog was. Ze had veural in de leste tied hiel wat elcerd, toe ze nogal vake bi'jspringen mus, mar de lege plaatse kun ze niet innemen; d'r was iene minder en dat bleef zo, mar ze skikte de stoelen um de taofel wat wieder uut menare, dan veul het niet zo op.

De tied slidt alles. Harm pakte of en toe wat wark an, haalde ies wat braand veur de heerd en toe 't weer wat zachter was, leup hi'j een keer naor 't laand.

't Deu hum goed dat alles daar zo hemmel lag te wachten op de tied dat ze d'r weer an 't wark zulden gaon. Hi'j begunde d'r naor te verlangen. Hi'j zag now ok hoe drok of Diene de hiele tied gaanks was. En toe hi'j dat zag en d'r goed aover naodacht, toe kreeg hi'j een warm gevuul. Ja, hi'j had veule verlore, hiel veule, mar niet alles. Hi'j had nog zukke fikse kienders, daar mus hi'j dankbaar veur wezen. En dat was hum een hiele troost.

Diene wil trouwen

Louwmaond leup naor 't ende. Harm was een poosien buten ewest, waar hi'j toch niks kun doen, 't was kold en 't vreur weer: hi'j wol mar weer op de kachel an. Diene kwamp de keuken uut en stund veur hum, net of ze wat had. Hi'j keek heur an, mar zi'j hum niet en beskroomd, verlegen, kwamp d'r uut: "Vader, ik wolle van de meitied wel trouwen, ja, liever nog wel vééur meie." Een sombere trek trök aover zien gezichte en "Het is toch niet zo....?", vreug hi'j.

Zi'j zee niks, maar kleurde en knikte beskaamd van "ja". "O kiend toch!", reup hi'j raodeloos en leup achter naor de dele. Hi'j zag now niks as een grauwe sombere toekomst in de mute: Diene d'r uut en hi'j mit de jonges allennig aover. Mit Frerik, daar hi'j atmit niet goed mit aoverweg kun, en Albert, nog zo'n jonge, wao'j niet veule an hadden. Hi'j zag gien andere uutweg as vrömd vrouwvolk aover de vloere. En as Grietien d'r now nog was, die kun heur bestellen, mar wie mus dat now doen?

Hoe mut 't now varder

's Aovends nao 't broodeten gunk 't knechien de deure uut en Albert mus bi'jtie naor bedde. Waorumme wus hi'j niet, mar hi'j gunk al was 't mit tegenzin.

Frerik steuk een piepe op en Diene haalde kousen veur de dag, um an 't stoppen te gaon. Zwiegend zaten ze bi'j menare, töt dat Harm mit gedempte stemme begunde: "Ie hebt mi'j dat vanmiddag ezegd, mar hoe mut dat now?" Diene zweeg en leut 't heufd nog wat dieper zakken. Frerik bleus een rookwolke uut,

keek naor de zolder en zee toen: "Ik hebbe d'r ok al laank en bried aover edacht en ik zalle zeggen hoe: As zi'j giet trouwen, dan mu'w toch weer vrouwvolk in huus hebben. Ie weet wel da'k mit Stientien van Jan Haverkaamp gao en mi'j ducht, as zi'j wil, dan muzze wi'j ok mar gaon trouwen, dan he'w in alle geval gien vrömd vrouwvolk in huus.

Wat zul Harm daarvan zeggen? Dat main was veur hum ok een vrömd. En wat was 't veur iene? As hi'j 't Frerik zul vraogen, zul die netuurlijk zeggen: "Een baovenste beste...". Harm bleef strak veur hum op taofel kieken en zee d'r niks op. Diene was d'r mit in eneumen dat Frerik heur zo te hulpe kwaamp. 't Was veur alle drei een nare aovend. Veur Frerik en Diene, umdat ze allebeiden hadden chaopt dat heur vader d'r mit in zul stemmen en veur Harm, umdat zien hiele bouwswel as een kaortenhuus in menare veul. De haost die d'r bi'j was leut gien lange bedenktied toe en umdat 't niet anders kun, was uiteindelijk 't besluit: "Now toe dan mar".

Prakkezeeren?

Schone C. Jansen

Neie drokte

Now kwaamp d'r neie drokte. Frerik naor de meid op klaorlichte dag, um mit heur en heur volk d'r aover te praoten, wat die wel wat onverwachts op 't lief veul.

En Diene, veur heur was 't iendeels een oplochting dat d'r now wat skot in kwaamp, mar anderdiels: ze gunk mit weinig skik heur ni'jje toekomst in de mute. Ze had toch zo'n spiet en wol veur alles en nog wat dat 't mar niet zo was. Mar d'r was niks meer an te veraandern.

De dagen kwamen en gungen. D'r was hiel wat te bepraoten en te regelen, mar 't kwaamp allemaole wel goed. Harm stemde aoveral mit in wat ze hum veurstelden. Daar maakten de kiender zich zorgen aover. Hi'j had gien ofleiding genogt: Vrogger zo'n bult volk, die ies an kwamen lopen en een

praotien maken. Die toen mar een pisboskoppjen kun bedenken, kwaamp an en 't wödde nooit kwaolijk eneumen. Op skoete had de meister vrogger ies spreekwoorden op 't bord eskreven en ok: "Vrinden in nood, heur getal is niet groot". Now ondervund Harm wel, dat 't zo was.

Allemaole neiigheid

Op de brulften was een bult jonk volk ewest, van Stientien heur kaante en ok van die van Berend, mar raor of wild was 't niet ewest. 't Was of ze d'r an dachten dat ze in een huus waren, dat nog in zwaore rouw verkeerde.

Harm miste Grietien zo allemachtig, zi'j was hum altied töt steun ewest, die hum op een zachte meniere terechte kun zetten as hi'j ongeliek had en hum opbeurde as hum wat an edaone worden.

En dan now zo'n vrömd maïn in huus, die daor now de baos was, ja, veurgoed de baos. Zi'j wol d'r eerst niet in, of het ien en ander mus opeknapt worden. En de tummerman kwaamp d'r an te passe. En dan, die smerige klompen bi'j de deledere, dat wol ze ok niet meer. Allemaole van die neiigheid en waaromme? Grietien was nooit zo ewest. Mar Frerik was d'r wel mit in eneumen en Harm mus hum d'r mar in skikken. En 't slimste was nog: Albert, kleine Albert, want och, het was jao nog zo'n jonge, dat die now ok niet meer in huus was. Hi'j was mit Diene mit egaone. Hoe zul die het daor bi'j zukke vrömden hebben? Zo gungen zien gedachten en mit wie zul hi'j d'r aover praoten?

Naor 't karkhof

Op een veurmiddag gunk hi'j op stap. Hi'j had behoefte um zien harte ies uut te storten. Och, as Grietien d'r nog mar was en deur die gedachte edreven richtte hi'j zien skreëen naor 't karkhof. Hi'j was d'r nog niet weer ewest. Mit de handen veur 't gezichte snukte hi'j zien verdriet bi'j heur uut, mar 't had hum wel goed edaone en wat zachter estemd kuierde hi'j 't karkhof ies rond en daornao weer zachies op huus an.

's Middags an taofel was Harm wel stille, mar niet zo sloerig as hi'j anders wel was. En toe Stientien, nao 't eten, een rieten stoel veur hum klaor ezet had, vertelde hi'j heur, waor hi'j hen ewest was. Ze leut hum praoten en bleef now aandachtig lusternd bi'j hum staon. Heur mitleven deu hum goed en toe ze hum daornao nog een stoel neerzette, um zien bienen op te leggen, zee ze: "Zo, rust now mar ies lekker uut Va, ik zalle oe niet stören". Mit een tevreden trek op zien gezichte deut Harm zien middagduttien.

Bertus Drent

UIT MIJN HISTORISCH ARCHIEF

Tot de oudere (niet de oudste) krant, die in mijn bezit is, behoort een exemplaar van het "Nieuws- en Advertentieblad voor Dedemsvaart,- Avereest - Nieuwleusen Dalfsen - Ommen - Den Ham - Hardenberg - Gramsbergen enz." van zaterdag 7 Mei 1898, nummer 19, twee en twintigste jaargang. De oudste krant, die mij destijds werd geschonken, is een bijna 200 jaar oud exemplaar van het Staatkundig Dagblad van het Departement der monden van den Yssel van Donderdag 31 December 1812 (No. 79). "Journal politique du Departement des bouches de L'Issel". Dit dagblad verscheen in het verleden zowel in de Nederlandse als in de Franse taal tijdens de zogenaamde Napoleontische tijd van 1795 tot 1813. Om het artikel "Uit mijn historisch archief" niet al te lang te maken wil ik mij deze keer beperken tot vermelding van enige advertenties en berichtjes, opgenomen in gemelde krant van 7 Mei 1898, al dan niet voorzien van een bredere omschrijving met achtergrond-informatie.

Door dezen betuigen we, met onze Kinderen, onzen INNIGEN DANK voor de vele en hartelijke blijken van belangstelling op ons Zilverenfeest ondervonden. Dedemsvaart, 6 Mei 1898. F. Stegeman J.H. Stegeman-te Winkel.

Het echtpaar Stegeman-te Winkel woonde destijds aan de toen zo geheten Zuidwolderstraat-weg, nu Oude Zuidwolderstraat 4 genaamd.

Aan de voorzijde van het betreffende huis staan 2 betonnen paaltjes, waarop de naam "Winkel" staat vermeld. Vermoedelijk is dat een eerbetoon aan Mevrouw Stegeman-te Winkel.

Het woonhuis Oude Zuidwolderstraat 4, Dedemsvaart.

Collectie Peter Makuske

- ONDERTRUWD:

G.Kelder, Brigadier der Kon. Marechaussee en J.W.Koopmans Hengelo (O) 5 Mei 1898
Wolvega (F)

Huwelijksvoltrekking 20 Mei a.s.

- Verhuisd naar Sluis VI in het huis vroeger bewoond geweest door de Wed. Kolker. Houdt zich aanbevolen voor alle werkzaamheden die tot het smidsvak behoren. J.G.Aibers

- Wordt terstond gevraagd Een flinke DIENSTBODE bij I. M. de Bruin.

DANKBETUIGING

Door dezen brengen wij onzen allerhartelijksten dank toe aan familie, de vele vrienden en bekenden, zowel in als buiten deze gemeente en in het bijzonder aan onze bureu, de jongelui, dienstboden en kinderen, voor al het goede en aangename aan ons bewezen bij gelegenheid van onze 25-jarige Echtvereeniging.

Dedemsvaart, 6 Mei 1898.

R.Nicolai

J.Nicolai-Wennemers

Isaac Meijer de Bruin werd geboren te Stad-Hardenberg op 27 januari 1836. Zijn ouders Simon de Bruin en Mindelje Isaac Meijer van Cleef waren kooplieden, die zich later vanuit Stad-Hardenberg in de gemeente Stad-Ommen vestigden. Toen Isaac Meijer de Bruin zelfstandig werd, zegde hij de gemeente Stad-Ommen vaarwel en begon hij een slagerij aan de Hoofdvaart nabij het Ommerkanaal te Dedemsvaart.

Op 17 maart 1868 werd in de gemeente Avereest het huwelijk voltrokken tussen Isaac Meijer de Bruin en Aaltje Leman. Laatstgenoemde aanschouwde op 11 maart 1839 te Avereest het levenslicht. Zij was een dochter van Moses Abraham Leman en Betje Joseph van Gelder. Aaltje de Bruin-Leman overleed te Avereest op 1 maart 1888 op 48-jarige leeftijd. Uit het huwelijk van Isaac Meijer de Bruin met Aaltje Leman werden vier kinderen geboren.

Enkele jaren na het overlijden van Aaltje Leman huwde Isaac Meijer de Bruin in de gemeente Enkhuizen met Judit (ook wel geschreven Judith) Snijders. Zij was een dochter van het echtpaar Salomon Jacob Snijders en Schoontje Eliazar Heertjes.

Judit Snijders werd geboren te Enkhuizen op 15 maart 1846.

Uit het huwelijk van Isaac Meijer de Bruin met Judit Snijders werden geen kinderen geboren.

Judit Snijders overleed te Avereest op 9 januari 1909. Isaac Meijer de Bruin was destijds een van de meest vooraanstaande Joden van de gemeente Avereest. Hij was een van de stichters van de synagoge op het Marktplein te Dedemsvaart.

Bijna 50 jaar was hij een geacht lid van het bestuur van de Joodse gemeente, waarvan een groot aantal jaren als voorzitter en voorganger.

Op 7 december 1918 overleed Isaac Meijer de Bruin te Avereest op de leeftijd van bijna 83 jaar.

Collectie Peter Makuske

Herman van Barneveld, burgemeester van Avereest van 1 jan. 1881 tot 28 jan. 1902 (de dag van zijn overlijden).

WEG "NIEUWE DIJK"

Burgemeester en Wethouders der gemeente Avereest maken bekend, dat ter hoogte van MANNES ENGEL, landbouwer aldaar, over een lengte van ongeveer 1400 meters, de weg genaamd "DE NIEUWEDIJK", wegens daaraan te maken verbeteringen, vanaf Maandag den Mei e.k. tot nadere aankondiging voor het publiek verkeer met rij- en voertuigen, gesloten is.

Avereest den 7 Mei 1898. Burgemeester en Wethouders voornoemd.

H. van Barneveld, Burgem.,

R. W. ten Kate, Weth.

F. Joustra was hoofd van de Openbare Lagere School nabij het busstation aan de Hoofdvaart te Dedemsvaart. Op de locatie, waar deze school heeft gestaan bevindt zich nu de toegangsweg De Schuttevaer naar de Schepenwijk te Dedemsvaart. Anne Watze Joustra volgde destijds de opleiding tot typograaf en heeft jarenlang gewerkt bij Roelof Spithorst, eigenaar van een drukkerij en kantoorboekhandel aan de Julianastraat 36 te Dedemsvaart. Op de plaats, waar de drukkerij Spithorst, Julianastraat 36 en het woonhuis van Roelof Spithorst, Julianastraat 38, Dedemsvaart, hebben gestaan, bevinden zich nu respectievelijk "Tuunte Fashion" en "Coco Mode".

Geboren: Anne Watze
zoon van F. Joustra en P. Nauta
Dedemsvaart, 3 Mei 1898

Weer ontvangen: meer dan 100 stuks Camgaren-, Bukskings- en Molvelbroeken, in alle prijzen en grootten, alsmede meer dan 80 stuks DEKENS, Nergens koopt men dat artikel zoo goedkoop en mooi als in den goedkoopsten Manufacturenwinkel van MEIJER SPIER

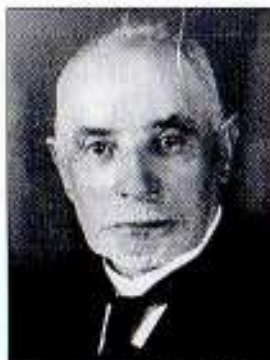
Meijer Spier was manufacturier en woonde destijds aan de Kalkwijk D 240,

Collectie Peter Makseke

Bovenstaande foto werd genomen op 30 april 1984. V.l.n.r. (ten dele zichtbaar) het sigarenmagazijn van achtereenvolgens Derk Jan Stolte en Henk Stoffers. Momenteel de Primera zaak van Henk Meesters. Vervolgens de drukkerij annex winkel van Roelof Spithorst, Julianastraat 36 en het woonhuis van Roelof Spithorst, Julianastraat 38. De drukkerij-winkel en het woonhuis zijn in december 1993 gesloopt. Op de vrijgekomen grond staan nu respectievelijk Tiante Fashion en Coco Mode.

later plaatselijk gemerkt Julianastraat 27, Dedemsvaart. Meijer Spier werd geboren op 21 november 1857 te Avereest. Hij was gehuwd met Saartje Hemelrijk, geboren te Coevorden op 29 april 1857. Meijer Spier is op 28 mei 1940 te Avereest overleden, achttien dagen na de Duitse inval in Nederland. Hij heeft dus van alle leed, dat de joden werd aangedaan niets vernomen. Saartje Spier-Hemelrijk overleed te Avereest op 26 oktober 1926. Het echtpaar Spier-Hemelrijk had zeven kinderen.

Collectie Peter Makseke

Meijer Spier.

PREDIKBEURTEN

Nederl. Protestantenbond. Zondag 8 Mei 's-morgens half elf. Ds. J. Moltzer, Deventer.

De Nederlandse Protestantenbond (N.P.B.) werd opgericht op een vergadering van het Leesgezelschap "Waarheidsliefde" op 10 februari 1879 door een zekere heer H. F. M. Koster uit Lutten.

De eerste preekbeurt werd gehouden door Dr. A.J. Gort, vrijzinnig predikant te

Collectie Peter Makseke

Hotel Café Restaurant J. ter Haar. Dedemsvaart (Dors.)
stalhoudersj. Toegh. Interi. No. 9.

Een bijna 100 jaar oude foto van het Hotel-Café-Restaurant van J. ter Haar op de hoek van de Markt en de Hoofdvaart te Dedemsvaart, momeneel plaatselijk bekend als Hoofdvaart no. 1 en 3. Genoemde ter Haar is één der opvolgers van respectievelijk de hotelhouders Keuken en in een later stadium W. Baving Wzoon. Na Baving is dit pand jarenlang in gebruik geweest als manufacturenzaak van de ja. Hoogveen (De zaak aan de markt). De aanbouw rechts op de foto was de stalhouderij. Later is deze aanbouw jarenlang gebruikt als eierhal tijdens de wekelijkse markt op woensdag. De foto werd destijds genomen door de fotograaf C. Sanders z'n. uit Coevorden en werd afgestempeld op het postkantoor te Leeuwarden op 16 augustus 1911. Momenteel is in het betrokken pand "Sportsfit Fitnesscentrum" gevestigd.

Meppel op 16 mei 1879 in het destijds bekende Hotel Keuken, op de hoek van de Markt en de Hoofdvaart te Dedemsvaart. Dat het openbaar vervoer in de tweede helft van de 19de eeuw nog niet zo optimaal was, moge blijken uit het

feit, dat predikanten, die een preekbeurt moesten vervullen in Dedemsvaart, reeds op zaterdagmiddag arriveerden en tot zondag na de kerkdienst in een hotel ter plaatse verbleven. Op 18 maart 1899 maakte een zekere Ds. ter Haar uit Nijmegen gebruik van de hotel-

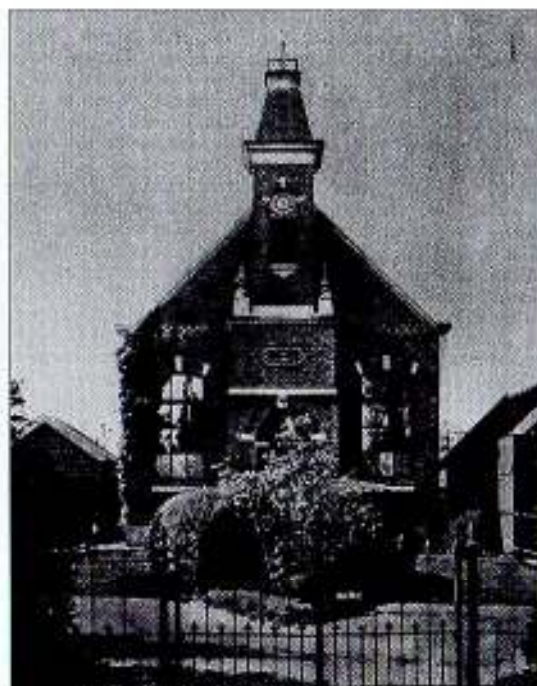

Collectie Peter Makseke

De nota van ds. ter Haar uit Nijmegen.

accommodatie van Hotel Keuken. Voor de kosten van logies, ontbijt en vertering (een borreltje misschien?) werd de Weleerwaarde de kapitale som van f 1,75 in rekening gebracht. In oktober 1935 werd het 50-jarig bestaan van het Kerkgebouw gevierd, ter gelegenheid waarvan de fotoredactie van het familie-weekblad "Van Eigen Erf" een foto nam.

Het betreffende kerkgebouw, gesitueerd aan de Julianastraat 90 te Dedemsvaart werd in december 1981 aangekocht door de Dedemsvaartse ondernemers Gerrit Jan Timmerman en Geert Woltjer.

Collectie Peter Makaska

Het kerkgebouw van de afdeling Dedemsvaart en Omstreken van de Nederlandse Protestantenbond (N.P.B.) aan de Julianastraat te Dedemsvaart.

DEDEMSVAART EN VAN DER GRAAF

De Dedemsvaart en Van der Graaf

Als er over de scheepvaart op het kanaal de Dedemsvaart wordt geschreven of gesproken, kan het haast niet anders of ook de naam Van der Graaf komt boven. Het verhaal gaat dat de naam afkomstig is uit Dalfsen, daar woonde een zekere Berend die koetsier was bij de graaf van Dalfsen.

Napoleon wilde dat iedere burger een achternaam kreeg. Het lag voor de hand dat Berend dus Berend van de Graaf werd (later werd dat Van der Graaf).

Volgens de overlevering moet deze Berend, of een zoon van Berend, meteen toen het graven van de Dedemsvaart begon, vergunning hebben gevraagd het kanaal te mogen bevaren. Dat is ook gebeurd, met aanvankelijk wisselende ondernemers. Tussen 1841 en 1843 was er een Willem van der Graaf die officieel concessie kreeg om met een schip een beurtdienst te varen tussen Dedemsvaart en Zwolle, via Hasselt, later ook naar Coevorden; in het begin

Geregelde 3-maal wekelijksche Beurtdienst Dedemsvaart – Zwolle.

Vertrek Maandag, Woensdag en Vrijdag 12 uur.

In directe verbinding met geheel Friesland en Groningen, Amsterdam, Zaandam, Haarlem, Den Haag, Delft, Leiden, Rotterdam, Gouda, Utrecht en langs de geheele IJssel en Rijn. Vluggen en goedkoopste verzending.

Aanbevevend,

JOHs. v. d. GRAAF Mzn.

met een jacht- of een trekschuit. Deze Willem werd vrij spoedig ziek, waarna zijn twee zoons de zaak hebben overgenomen.

Meine van der Graaf

Zo komen we bij de jongere generatie; de bekendste is dan Meine van der Graaf, de man met het schippersbaardje. Later heeft hij het bedrijf weer overgedaan aan zijn zoons Johannes en Gerrit van der Graaf. Johannes voer met het schip "De Strijd" en Gerrit met de "Baron van Dedem". Voor in de week voer het schip "De Strijd" en achter in de week de "Baron van Dedem" van Coevorden via Dedemsvaart naar Zwolle, en later ook door naar Deventer. In de crisisjaren stapte Gerrit uit het bedrijf en werd de "Baron" opgelegd, d.w.z. het schip werd aan de wal gelegd en niet meer gebruikt.

Steeds meer vrachtauto's kwamen er intussen op de weg. Ook de firma Van der Graaf kocht er één, een T-Ford. Meer en meer nam bij Van der Graaf de auto het vrachtvervoer over en ontstond er een dagelijkse dienst op Zwolle. Het schip "De Strijd" voer nog wel met grote partijen goederen, en later met graan dat er bijkwam door de graanhandel.

Collectie HVA

De "Baron van Dedem" in de Gracht te Hasselt.

Tenslotte

In de oorlogsjaren waren de schepen weer volop in gebruik. Voor particuliere bedrijven was er toen geen of nauwelijks benzine of brandstof meer.

Na de oorlog, verdrongen bij het vrachtvervoer de auto's de beurtschepen bij de binnenvaart voorgoed. Ook bij het transportbedrijf Van der Graaf was dat zo.

In 1950 staat de firma Johannes van der Graaf Mzn nog vermeld als graanhandel, autodiensten en motorbootdiensten. Het transport per schip wordt dan nog wel genoemd. Het adres was Langewijk 240 te Dedemsvaart.

W. van Haeringen

Bronnen

- Vervoer in Dedemsvaart. HVA 1997 nr 3/4 p.45-46.

- Onder Vuur. HVA 1997 idem p. 46-48

N.B. Er is ook een andere tak met de naam Van der Graaf geweest die ook een beurtvaart heeft gehad; van Coevorden op Zwolle en van Coevorden op Meppel.

BOEKEN te koop bij de HVA

De onderstaande boeken, welke te maken hebben met de historie, het leven en werken in Avereest, zijn in onze oudheidkamer nog te koop:

- Stap voor stap langs De Dedemsvaart	€ 18,00
- Avereest rond 2000	€ 10,00
- De Dedemsvaart, zijn stad, streek en dorpen	€ 23,00
- Edelachtbare Heer	€ 3,00
- Wijkend Verleden	€ 9,00
- Vlijt een 10 (Uitgegeven n.a.v. het jubileum ULO/MAVO/LTS op 15 mei 1993)	€ 7,00
- Bedrijvigheid rond Brug en Schut	€ 11,50
- 40 jaar Dr. A. Kuyperschool 1955 - 1995	€ 3,00
- Harm, de boer van 't Hogelaand	€ 7,50

In april 2008 werd ook de DVD "Dorpsflitsen" uitgegeven. De DVD geeft een beeld van Dedemsvaart aan het eind van de vijftiger jaren van de vorige eeuw. De film duurt circa 80 minuten en de prijs bedraagt € 15,00.

Cadeautip?

COLOFON

SAMENSTELLING BESTUUR

voorzitter : B. Rooseboom
secretaris : J.H. Slot-Kelder
penningm. : J.E. Oosterveen-Kleis
vice-voorzit. : M. Wink
lid : J.H.M. Dijkstra
lid : H. Olijve-Vleems
lid : A.F. Umker
lid : R. Timmer-v. Elbrug

SECRETARIAAT

J.H. Slot-Kelder
telefoon 0523 - 615059
De Aak 58, 7701 LB Dedemsvaart
E-mail: info@hvavereest.nl
<http://www.hvavereest.nl>
Historische database via de website van de HVA

BANKRELATIE

Rubobank Vaart en Vecht
Rekeningnr: 31.29.04.770
IBAN nr: NL28 RABO 0312904770
BIC nr: RABONL2U
Bankcode 3249
Betaling per cheque is niet mogelijk.

LIDMAATSCHAP

Wordt automatisch verlengd voor een jaar, tenzij twee maanden voor het einde van het kalenderjaar schriftelijk wordt opgezegd.

KOSTEN

Lidmaatschap € 16,50 per jaar
in het buitenland € 25,00 per jaar
Donaties vanaf € 17,50 per jaar

Indien u een machtiging hebt afgegeven voor automatische incasso, wordt € 1,- in mindering gebracht.
Losse nummers boekje € 4,-

REDAKTIE

P.W. van Buren
J. Dekker
H.D.J. Krikke
P. Makasko
J. H. Slot-Kelder
K.H. Brinkman

REDAKTIE-ADRES

De Aak 58
7701 LB Dedemsvaart
telefoon 0523 - 615059

OUDHEIDKAMER

adres: Oude Zuidwolderstraat 13
7701 AZ Dedemsvaart
telefoon 0523 - 615810

open 5/4-31/10

di: 14.00-17.00 uur
wo: 14.00-17.00 uur
do: 14.00-17.00 uur
za: 14.00-17.00 uur
zo: 14.00-17.00 uur

TOEGANG

voor leden, donateurs en inwonende kinderen van leden tot 16 jaar gratis
volwassenen € 2,00
kinderen (6 t/m 15 jr.) € 1,00
groepen (vanaf 10 pers.) € 1,50 pp
(incl. rondl. en kop koffie € 3,50 pp)
groepsbezoek na afspraak.

DRUK/VOORBEREIDING

D&P Offset B.V.
Tel 0523 - 617172
Moerheimstraat 83b
7701 CC Dedemsvaart

